

Soğuk Savaş Siyasetinin Spora Yansıyan Etkileri

¹Seçkin DOĞANER ²Velittin BALCI

¹Sorumlu yazar, Ankara Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi. E mail: doganerseckin@gmail.com

² Ankara Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi

Özet

Spor ve siyaset kavramı uzun yıllar boyunca dünya ekonomik ve siyasi gündemini meşgul etmiş bir olaydır. Sporun geniş kitlelere yayılan sosyal gücü, politik unsurların dikkatini her zaman çekmiştir. Özellikle dünya siyasetinde gündemde kalmak isteyen siyasi aktörler, iktidarda kaldıkları süre boyunca sporun sosyal ve ekonomik etkilerini kullanmak istemiştir. Bu nedenle mega etkinliklere önem vermiş ve bu sayede güçlerini diğer ülkelere karşı göstermek istemişlerdir. Söz konusu güç, zaman içerisinde yaptırımlara varabilen etkilere yol açmıştır. Spor; siyaset dünyası için sadece sosyal ve ekonomik bir güç değildir. Aynı zamanda halkları peşinden sürükleyebilen bir yönetim aracıdır. Sadece bu özellik bile siyasilerin sportif etkinlikleri kendi çıkarları için kullanmalarına sebebiyet vermiştir. Teknolojik gelişmeler ile bu çıkar hareketleri hızlanmış ve soğuk savaş dönemlerinde siyasilerin kendilerini global arenada göstermeleri için kaçınılmaz bir araç olmuştur. Çünkü spor artık tüm dünya devletleri için en büyük yaptırım ve gösteriş araçlarından biri haline gelmiştir. Bu duruma gelmesinin en önemli nedeni ise, büyüyen spor sektörü hacmidir. Sporcu, antrenör ve yönetici ile başlayan bu insan hacmi, zaman içerisinde küresel bir güç haline gelmiştir. Söz konusu hacim aslında sportif karşılaşmaların dünya üzerindeki gücünün de bir göstergesi olarak düşünülebilir. Nitekim spor olgusu o kadar güçlüdür ki, birçok araştırmacı bu olguyu “toplumsal bir hareket” olarak tanımlamaktadır. Toplumsal hareketler ise dünya üzerinde devletlerin yönetiminde oldukları bir kavramdır. Dolayısıyla spor kavramının sadece fiziksel ve ruhsal özellikleri olmayan, sosyal bir yönü de bulunmaktadır. Bu yön, son zamanlarda meydana gelen küresel gelişmeler ile ciddi bir değişime uğramış görünmektedir. Bu nedenle araştırmada, güncel süreç içerisinde meydana gelen savaş olayları üzerinde sporun siyasi güç olarak nasıl kullanıldığı incelenmiş ve tarihsel süreçte sporun hangi etkenlerden dolayı böylesine bir güç olarak kullanılmaya başlandığı irdelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Olimpiyat, spor, siyaset, savaş, ekonomi

Effects of Cold War Politics Reflected on Sports

Abstract

The concept of sports and politics is an event that has occupied the world's economic and political agenda for many years. The social power of sports spreading to large masses has always attracted the attention of political elements. Political actors, especially those who want to stay on the agenda in world politics, wanted to use the social and economic effects of sports during their stay in power. For this reason, they gave importance to mega events and wanted to show their power against other countries. The said power has led to effects that can lead to sanctions over time. Sport; It is not just a social and economic power for the world of politics. At the same time, it is a management tool that can drag people after it. Even this feature alone has caused politicians to use sportive events for their own benefit. With the technological developments, these interest movements accelerated and became an inevitable tool for politicians to show themselves in the global arena during the cold war periods. Because sport has now become one of the biggest means of sanction and showing off for all the states of the world. The most important reason for this situation is the growing volume of the sports sector. This volume of people, which started with athletes, trainers and managers, has become a global power over time. In the research, it has been examined how sports have been used as a political power on the recent war events and it has been examined due to which factors sports have started to be used as such a power in the historical process.

Keywords: Olympics, sports, politics, war, economy

SUMMARY

Introduction and Aim: The concept of sports and politics is an event that has occupied the world's economic and political agenda for many years. The social power of sports spreading to large masses has always attracted the attention of political elements. Political actors, especially those who want to stay on the agenda in world politics, wanted to use the social and economic effects of sports during their stay in power. For this reason, they gave importance to mega events and wanted to show their power against other countries. The said power has led to effects that can lead to sanctions over time. Sport; It is not just a social and economic power for the world of politics. At the same time, it is a management tool that can drag people after it. Even this feature alone has caused politicians to use sportive events for their own benefit. These interest movements accelerated with technological developments and became an inevitable tool for politicians to show themselves in the global arena during the cold war periods. Because sport has now become one of the biggest means of sanction and display for all the states of the world. The most important reason for this situation is the growing volume of the sports sector. This volume of people, which started with athletes, trainers and managers, has become a global power over time. The volume in question can actually be considered as an indicator of the power of sportive events over the world. As a matter of fact, the phenomenon of sport is so powerful that many researchers define it as a "social movement". Social movements, on the other hand, is a concept in which states are under the rule of the world. Therefore, the concept of sport has not only physical and mental characteristics, but also a social aspect. This aspect seems to have undergone a serious change with the recent global developments. For this reason, in the study, it was examined how sports were used as a political power on the war events that took place in the current process and it was examined due to which factors sports began to be used as such a power in the historical process. The research in question is a compilation that can be a source for future research. **Material & Method:** In the research, it was thought to explain the subject specified by the content in depth. Therefore, the research is a "compilation" research. In the compilation studies, literature review related to the selected topic is made, and the related researches are examined in depth and the results obtained from these researches are

shared. The research can also be considered as a preliminary study for the problem topic. As a matter of fact, a similar subject can be researched again in the future by using quantitative and qualitative research techniques. In the research, many articles were scanned based on the subject title and the results of these articles were read and reported one by one. These results can also be thought of as an expanded summary of the topic. The researchers are completely up-to-date and the appropriate sources have been searched. **Results and Discussion:** The research results provide us with detailed data about the problem in question. As a matter of fact, important results have been found about the relationship between war and sports, which is the subject of research. According to the aforementioned results, war-type events occurring in the world directly affect sports organizations. This situation, which has a negative effect, is reflected not only on the athlete, but also on the sports people involved. This situation, which can grow to damage the image of the federation, club and then the country, can be considered as a reflection of the damages of war-style negativities to sports. All sports events in the world are actually mega organizations in terms of countries. This situation is also important for the prestige of the countries. The Olympics and similar international events are an important cycle both economically and socially. The healthy management of this system depends on the healthy relations between the countries. As a matter of fact, war-like developments will inevitably hinder agreements, trade routes and social movements between countries. Sports, on the other hand, is like the sum of all these movements. Therefore, politicians should make serious efforts to prevent war-like events in the world. This situation should also be maintained and protected as a world policy.

1. GİRİŞ

Spor ve siyaset ilişkisi, spor sosyolojisinde kültürel bir perspektif geliştirmek şeklinde ortaya çıkan bir tür yorumlayıcı analiz olarak düşünülebilir. Spor içerisinde siyasetin önemli bir yeri olmakla birlikte; temelde spor ve siyaset ilişkisi, sosyolojik dinamiklerin artırılması esasına dayanan bir kavram olarak bilinmektedir (Broch & Skille, 2019). Ulus devlet olmanın en önemli faktörlerinden biri olarak görülen spor kavramı, bu gücü elinde bulunduran ülkelerin diğer ülkelere karşı tarafını ve tutumunu ortaya koymaktadır. Nitekim gerek Avrupa'da gerekse diğer kıta devletlerinde sporun ekonomik ve siyasal gücü, gerektiğinde tüm partiler ve yerel yönetimler tarafından bilinçli bir şekilde kullanılmaktadır (Molnar & Whigham, 2021). Spor dünyasının büyüklüğü bu politik çerçevenin önemli bir eksenini oluşturmaktadır. Çünkü spor temelli protestolar ya da benzeri davranışlar her zaman büyük ses getiren olaylar ile sonuçlanmıştır. Özellikle sporun sembolik bir eylem olarak görülmesi, dünya devletlerinin bu olguyu her zaman kullanmasına sebebiyet vermiştir (Trimbur, 2019). Günümüzde spor sektörünün politika içerisinde bu kadar etkili kullanılabilmesinin en önemli nedenlerinden biri öncelikle sporcuların imajlarıdır. Kariyer gelişimi içerisinde başarılı bir pozisyon çizen sporcu, branşı ne olursa olsun, tüm dünya içerisinde kendisine yer bulabilir. Bu durum devletlerin özel ilgi alanına girer. Çünkü her devlet başarılı sporcuyla korumak ve kendi adına yarışmalarda görmek ister. Bu durum sporcunun kişisel kariyerinin ülke politikası adına kullanılması olarak düşünülebilir (Stambulova, Ryba & Henriksen, 2021). Spor ve politik ilişkilerde ikinci olarak mega etkinlikler ve bunların ilgili ülkeyi temsil etme kabiliyeti söylenebilir. Olimpiyat ve Dünya Şampiyonaları ile birlikte tüm alt kademe karşılaşmaların yapıldığı ülkeye ciddi anlamda maddi kazanç sağladığı bilinmektedir. Bu kazanç aynı zamanda turizm amaçlı-bir gezi ve kültür paylaşımına da dönüşmektedir (Catsam, 2018; Gibson ve ark., 2018).

Spor ve siyaset ilişkisi hem ülke prestiji hem de kazanç kapısı olarak görüldüğünden bu yana tüm devletlerin bu konuda ciddi yatırımlar yaptığı ve spor olgusunu yönetmeyi bir devlet politikası olarak gördükleri söylenebilir. Özellikle Bakanlık düzeyinde organize olan yönetimler ve ardından gelen kulüp ve yerel destekler, bunun en önemli kolunu oluşturmaktadır (Chatzigianni, 2018; Charway &

Houlihan, 2020). Çünkü spor etkinlikleri, farklı kültürlerden ve milletlerden spor hayranlarının ortak bir amaç için oluşturdukları eğlence odaklı küresel bir grup olarak görülmektedir. Aslında dışarıdan bakıldığında düşman olabilecek milletlerin, spor etkisi nedeniyle ortak ve barışçıl bir amaç etrafında birleştiği görülebilir (Samuel-Azran ve ark., 2018). Dünya siyasetindeki politik aktörlerin devlet içi veya devlet dışı politikalarını şekillendirme ihtiyacı, onların bu tarz toplumsal etki yaratabilen organizasyonlara yönelme isteğini de açıklamaktadır. Çünkü bu tarz politikalar, kendi siyasi otoritelerini güçlendiren ve toplum üzerindeki etkilerini artıran bir araçtır (Chatzigianni, 2018; Giulianotti ve ark., 2019). Sivil toplum kuruluşları ile birlikte desteklenen bu politikalar, zaman içerisinde bir tür “devlet yatırımı” haline gelmiş ve “herkes için spor” politikaları ile gelişen bir yönelim çizmiştir. Dolayısıyla siyaset, toplum ve ekonomi üçgeni içerisinde ciddi bir politik güç haline gelen spor olgusu, gelişmiş ülkelerin temel ülke yönetimi planları içerisinde kendisine oldukça etkili bir yer edinmiştir (Giulianotti ve ark., 2019). Söz konusu planlar ülkeler tarafından mikro ve makro davranışlar olarak ölçeklendirilmiş ve buna göre düzenlemeler yapılmıştır. Mikro düzenlemeler içerisinde yerel ve sektörel çevreye dikkat edilmiş ve buna bağlı olarak spor yöneticileri yetiştirilmiştir. Bu yöneticiler, stratejik iş planlamaları yapabilecek etkinlikte olup, makro düzeye ulaşılabilmesi için planları yöneten kişilerden oluşmuştur. Makro ölçekler ise, ileri düzey finansal planlamalar, mega organizasyonlar ve buna bağlı spor karşılaşmalarının düzenlenmesi veya yönetilmesi olarak karşımıza çıkmaktadır (Henry, 2022).

Spor dünya literatüründe sadece fiziksel ve ruhsal yararlar sağlayan bir olgu olarak görülmemektedir. Spor, aynı zamanda dünya barışı için uluslararası bir insani organizasyondur. İnsanlar, spor ile birlikte kültürel ve politik yakınlaşmalar göstermekte ve hayal kurdukları takımlar ya da sporcular ile özdeşleşmektedir (Liston & Deighan, 2019). Aynı zamanda spor sektörü artık bu alanda eğitim görmüş, sporu ve sporcuyla iyi tanıyan, sektörün ihtiyaç ve eksikliklerini saptayabilecek, spor hizmet ve faaliyetlerinin sevk ve idaresini sağlayabilecek, piyasa eğilimlerini önceden kestirip, buna göre önlem ya da yatırım yapabilecek yetişmiş eleman eksikliğini ortaya çıkarmıştır (Uyar & Sunay, 2009). Söz konusu nedenlerle birlikte spor, politikacılar tarafından bir tür işsizlik önlemi olarak da görülmektedir. Çünkü ülkeler spor yatırımları ve sporcu yetiştirme stratejileri ile birlikte ülkenin işgücü istihdamını da yönetmektedir. Her politikacı iktidara geldiğinde spor alanı ile ilgili mutlaka kendi yöntemlerini uygulamak ve bu yöntemlerin etkinliğini halka göstermek istemektedir (McInch & Fleming, 2022). Dolayısıyla yerel yönetimler ülke çapında sportif organizasyonların desteklenmesi, yeni spor kaynaklarının tahsis edilmesi, spor pazarlaması stratejileri oluşturulması ve bu alandaki gönüllü kuruluşların desteklenmesi ile birlikte bir tür spor siyaseti politikası oluşturmaktadır. Toplumun modern yapısını geliştirmek ve çok kültürlü bir doku yaratmak adına yapılan bu girişimler, spor olgusunun ülkenin bir dış politika aracı olarak kullanılmasına kadar gidebilecektir (Müller-Schoell, 2018). Sportif karşılaşmalar aynı zamanda insanların kültürel zenginleşmesine zemin sağlayan bir yapı oluşturmaktadır. Bu nedenle siyaset kavramının toplumla ilişkili olması ve bu nedenle sportif organizasyonlar ile yakından alakalı olmasını düşünmek yanlış bir çıkarım olarak görülemez. Çünkü spor başlı başına küresel bir sektördür. Bu sektörün en önemli iki ayağı ise ekonomi ve turizmdir. Dolayısıyla her ikisi de insan faktörünü öne çıkarmakta ve toplum bilimi ile siyaset bilimini birleştirmektedir. Sporun devletler nezdinde bu denli aktif kullanılması ise küresel dünyada barış ve istikrarın sağlanmasında önemli bir olay olarak görülebilir (Liston & Deighan, 2019; Taştan, 2020). Ancak 2022 yılında başlayan Rusya-Ukrayna gerginliğinde politik aktörler sporu da bu çatışmanın parçası haline getiren girişimlerde bulunmakta oldukça hızlı davranmışlardır.

2. YÖNTEM

Mevcut çalışma, yazılı belgeleri derinlemesine ve sistematik olarak analiz etmeye olanak sağlayan nitel araştırma tekniklerinden belge tarama yöntemine göre desenlenmiştir. Çalışma kapsamında ulusal ve uluslararası literatür incelenmiş elde edilen doneler bulgular bölümünde özetlenmiştir.

3. BULGULAR

3.1. Siyaset Kavramı

Siyaset kavramı uzun yıllar boyunca ideal devlet yönetimi anlayışını arayan kişilerin en önem verdiği olgulardan biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Araştırmacıların bu kadar ilgi göstermesinin asıl nedeni, devlet yönetiminde olan kişilerin, rakiplerine karşı en olgun ve demokratik yönetim anlayışını ortaya koyabilme isteğinden kaynaklanmaktadır. Siyaset kavramı Platon tarafından yazılan ve devlet ile ilgili görüşlerini içeren "Devlet", "Devlet Adamı" ve "Yasalar" isimli eserlerinde birçok filozof ve devlet adamı tarafından tanımlanmaya çalışılmıştır (Özgün & Uluçakar, 2020). Siyaset kavramı aynı zamanda devlet yönetiminde "parti" ve "partileşme" kavramlarını da ortaya çıkarmıştır. Devlet yönetiminde tek partili ve çok partili dönemlerin ortaya çıkması ve yine "ideal devlet yönetimi" olgusunu aramak üzere yola çıkmış olan birçok siyasetçinin demokratik çözüm arayışlarını içeren bir kavram haline gelen siyaset bilimi (Bargsted & Maldonado, 2018); aynı zamanda toplumsal kültür öğelerini barındıran bir yaklaşım olarak nitelendirilmektedir. Özellikle modernleşmenin toplum üzerinde etkilerinin ortaya çıkışı ve farklı meslek kollarının sanayi devrimi ile birlikte piyasa sahnesinde boy göstermesi, siyaset biliminin yükselmesine sebebiyet vermiştir. Çünkü çalışan, eğitilmiş ve deneyimli bireyler topluma yön vermeye başlamıştır. Bu durumda farklı özelliklere sahip bireylerin yönetilebilme stratejisi ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Dolayısıyla kültür kavramı, siyaset bilimi içerisinde kendisine yer bulmuş ve siyaset bilimi tanımlarına eklenmiştir (Bayar, 2018).

Siyaset kavramına baktığımızda antik dünyanın en eski medeniyetlerinde bile bu kavramın yerleşik olduğunu görebiliriz. Özellikle köylerden şehirlere doğru tüm yönetim organlarını ve stratejilerini etkileyen bir kurum olarak siyaset bilimi, yerel düşüncelerin ya da ideolojilerin kurumlara ve geleneksel yapılara katılması ile birlikte toplumların fikirlerinin yönetilmesi şeklinde kendini göstermiştir. Başlangıçta imparatorlukları çevreleyen eyaletlerin yönetilmesi amacıyla şekillendirildiği düşünülen siyaset kavramının, zaman içerisinde özerk (feodal) yapıların artması ile birlikte topluma yön veren kişilerin kendi otorite ve sistemlerini kurarak, farklı bağımsız yapılar oluşturması ile birlikte geliştiği düşünülmektedir (Le Galès, 2021). Zaten siyaset kelimesi eğitmek, terbiye etmek ve yetiştirmek gibi anlamlara gelmekle birlikte, aynı şekilde politika kavramı da bu sözcüğün bir eşanlamlısı olup, "polis – kent/site" kökünden türemiştir. Siyaset ve politika kavramı bu nedenle kimin ya da kimlerin ülke yönetiminde olduğunu betimleyen bir algı oluşturmaktadır. Siyaset terimi bu yaklaşımı; yöneten (iktidarda olan) ve yönetilen şeklinde kavramsallaştırmaktadır (Bingöl & Polat, 2019).

Siyaset bilimcilerin kültürel, ekonomik ve toplumsal öğeler üzerine stratejiler geliştirdiği bilirse de siyaset biliminin aynı zamanda doğaya ve insana özgü açıklamalar yaptığı gerçeği de göz ardı edilmemelidir. Özellikle antik dönemlerde düşünürlerin insan davranışlarını ve doğa olaylarını bağdaştıran açıklamaları ve izlenimleri bu teoriye örnek olarak gösterilebilir. Dünya siyaseti açısından İtalyan Rönesans dönemi ve buna bağlı gelişmeler ise günümüz siyasi tarihinin yapı taşlarından biri olarak kabul edilmektedir (Boyras, 2020). Çünkü bu dönem ile birlikte toplumu finanse eden ve yöneten bir kesim ortaya çıkmıştır. Söz konusu topluluk zaman içerisinde milli bir kültür oluşmasını ve feodal toplum yapısının ortaya çıkmasını sağlamıştır. Aynı zamanda bu güç onlara özgürlük ve zenginlik vadetmiştir. Bu durum sanat eserleri gibi kültürel olguların da değerlendirilmesine ve ortaya çıkmasına neden olmuştur (Ersoy, 2018). Bu tarz gelişimler zaman içerisinde daha fazla değerlendirilecek ve yanında sportif olayları da taşıyacaktır. Dolayısıyla siyaset kavramı, toplum üzerinde insan ilişkilerini açıklamak

ve yönetmek üzerinde bir tür güçlü profil oluşturmayı kapsamaktadır. Bu profil, söz sahibi olabilmek, analiz yapabilmek ve sosyal sermaye gücü ile birlikte uluslararası güç ve otoriteye hükmedebilmek olarak nitelendirilebilir. Sosyal politikaların belirlenmesi, uygulanması ve etkili olabilmesi ise, bu tarz politika stratejilerinin doğru ve demokratik olarak uygulanabilmesine bağlı olmaktadır. Bu nedenle siyaset kavramı bir tür “politik sosyal hizmet” olarak adlandırılabilir (Yanardağ, 2020). Siyaset bilimi günümüzde küresel bir yönetim ağı ihtiyacı duymaktadır. Bu durumda siyasetçi veya siyasi bilim uzmanlarının öncelikle küresel olguları iyi bilmesi ve analiz etmesi beklenmektedir. Özellikle teknoloji ve dijitalleşme bu açıdan büyük bir çıkarımdır. Nitekim günümüzde artık bir tür “elektronik kültür” mevcuttur. Dolayısıyla günümüz siyasetinde bu tarz bilgi birikimlerinin kullanılması gerekmektedir (Ersoy, 2018).

3.2. Spor ve Siyaset İlişkisi

Spor ve siyaset ilişkisi günümüzde birbirini tamamlayan bir süreç olarak karşımıza çıkmaktadır. Özellikle sportif öğelerin kültürel öğelere olan etkisi ve katkısı gözle görülür bir nitelik oluşturmaktadır. Önceleri askeri bir yapı olarak görülen sportif öğeler, zamanla siyasetin bir parçası haline gelmiş ve ekonomik gelişmeler ile birlikte ciddi bir güç oluşturmuştur. Bu anlamda spor toplumsal grupları da yönetilebilir bir hale getirmektedir (Bingöl & Polat, 2019). Spor kavramı geçmişten günümüze oldukça ilgi çekici bir yol izlemiştir. Tarih öncesi zamanlarda hayatta kalma becerisini içeren aktivitelerden oluşan fiziksel devinimin durumunun günümüzde bir tür profesyonel meslek alanına dönüştüğü ve ayrı bir bilim dalı olarak literatürde yer aldığı izlenmektedir. Sporun meslek dalı haline gelmesi aslında günümüz yönetim sistemleri ile ilişkilendirilebilir. Kurumsallaşmanın arttığı, teknolojik ve ekonomik göstergelerin ilerlediği günümüz dünyasında, avcılık ve toplayıcılık gibi aktivitelerin kalmadığı ve gösteri tarzı aktivitelerin yönetsel ve toplumsal sistemlerde rağbet gördüğü bir dünya içerisinde bu kavramın da kurumsallaşması doğru bir atılım olmuştur (Kabakçı & İlhan, 2019).

Spor, modern ulusu inşa eden toplumsal ve kültürel öğeler içerisinde yerini alan, izleyen ve katılan insanlardan oluşan bir kültürel öğe olarak nitelendirilebilir. Devlet politikaları içerisinde sportif uygulamaların bulunması ve bu uygulamaların kısa, orta ve uzun vadeli planlar içerisine yerleştirilmesi ise bunun en önemli göstergelerindendir. Sportif olaylar sayesinde devlet; güç ve otorite kazanımı gerçekleştirebilir. Bu kazanım, onların iktidar sürelerini etkileyebilen önemli bir unsurdur. Siyasi alanda politik figürler seçmelerine ulaşmak için o bölgedeki popüler sporcuları bir kazanım aracı olarak görmektedirler. Bunun en önemli örneği ise futboldur. Futbol gibi yüksek seyircili organizasyonlar, politikanın vazgeçilemez iktidar yöntemleridir. Bu durum tüm dünyanın politik sürecinde gözlemlenebilmektedir (Taştan, 2020). Bunun en önemli nedeni ise, futbolun tüm toplumlarda tarih boyunca yüzbinlerce lisanslı sporcusu ve milyonlarca izleyicisi ile sportif bir ilgi merkezi haline gelmesidir. İnsanların grup halinde karşılaşmaları izlemesi ve amatör katılım sağlaması, futbolun popüler bir siyaset aracı haline gelmesinde oldukça etkili olmuştur (Öntürk, Karacabey & Özbar, 2019). Spor kavramının günümüz siyasetinde önemli bir yere sahip olmasının en önemli nedenlerinden biri de spor ile ilgili programların artmasıdır. Bu programlardaki artışın özellikle sağlık alanındaki gelişmelerden kaynaklandığı öne sürülebilir. Günümüzde fiziksel aktivitenin sağlık üzerine olumlu etkileri, toplumsal davranışların ilgi odağı haline gelmiştir. Sağlık politikaları ise siyasetin önemli bir aracıdır. Aynı zamanda spor, yeni istihdam alanları da yaratmaktadır. Spor uzmanları, antrenörler ve spor yöneticileri bunun en başında gelen meslek dallarıdır. Bu ise işsizlik sorununu çözmek isteyen iktidarların önemli bir diğer aracıdır. Spor, aynı zamanda nüfusun artması ile birlikte insanların faydalı aktiviteler ile uğraşabilecekleri bir araçtır. Siyasiler ise toplumsal yönlendirmelerini rekreatif aktiviteler aracılığıyla sağlama yoluna giderler. Dünyada siyasi güç haline gelmek için uluslararası alanda reklam yüzünüzün ve ekonomik gücünüzün olması gerekmektedir. Bu durumda spor, iktidar mensupları için

bulunmaz bir araç olarak karşımıza çıkmaktadır (Inar, & Whigham, 2021; Giulianiotti ve ark., 2019; Türkmen, & Eroğlu, 2018).

3.3. Spor ve Siyaset İlişkisinde Ekonomi

Spor kavramının dünya siyasetinde bu kadar etkili olmasının en önemli nedenlerinden biri yaygın ekonomik gücüdür. Uluslararası faaliyetleri kapsayan ve ülkelerin tanıtımında etkili olan spor küresel bir pazar çekiciliği üstlenmekte ve dünya ekonomik sistemlerini yönetmektedir (Öntürk, Karacabey & Özbar, 2019). Sporun endüstriyel bir pazar olmasının en önemli nedenlerinden biri, onun katılıma açık bir ürünler ya da hizmetler sunması olarak değerlendirilebilir. Nitekim bu hizmet aynı zamanda izleyici gücünü de artırmakta ve bu izleyiciler için özel spor tesisleri inşa edilmesi zorunluluğu doğmaktadır. Bu tip aktiviteler yerel yönetimlerin rekreatif politikalar üretmesine katkı sağlayacağı gibi, spor ürünlerinin arz ve talep dengelerinin de artırılmasına yönelik girişimler sunması açısından önem arz etmektedir (Sivrikaya & Demir, 2019). Söz konusu girişimler, sportif performans bölümü (amatör ve profesyonel organizasyonlar), sportif üretim bölümü (malzeme ve sportif bakım ürünleri) ile sportif tutundurma bölümü (etkinlik sponsorlukları, bireysel ve takım devir işlemleri vs.) gibi bölümlendirmeler ile yapılandırılmaya çalışılmıştır. Bu bölümlendirme sporun sosyo-ekonomik şartlar altında endüstri 4.0. ile daha büyük bir ekonomik pazar haline gelmesi için yürütülen çalışmaları kapsamaktadır. Küresel rekabet ile bu bölümlenmeler ülkelerin dış ticaret ve tanıtım gibi ekonomik girişimlerini yöneterek, geniş bir alana yayılmış ve beraberinde izleyicilerin de ekonomik katkılarının sağlandığı spor turizmi olgusunu getirmiştir (Tekin & Karakuş, 2018).

Spor turizmi spor seyircisinin dünya üzerindeki sportif karşılaşmalara erişim kolaylığı ile birlikte gelişim göstermiş ve kapitalizm temelli üretim araçları ile birlikte izleyicilere seyir kolaylığı sağlamıştır. Aynı zamanda spor kültürünün gelişmesine yol açan bu durum, yakın zamanda e-spor gibi farklı spor dallarının ortaya çıkması ile birlikte çağdaş spor turizmine farklı bir boyut kazandırmıştır (Andrews & Ritzer, 2018). Dünyanın büyüyen ekonomilerinden olan ülkelerin öncelikli olarak futbol merkezli ekonomik politikalar geliştirmesi, ardından da olimpiyat temelli ekonomik girişimleri, spor ekonomisinin dünya küresel siyasetinde ne derece önemli bir yerde olduğunu göstermektedir. Kulüplerin geliştirilmesi, madalya başarısının artırılması ve sporcu sayısında öne çıkılması gibi stratejiler, bu tip gelişmiş ve gelişen ülkelerin ana politikalarının başında gelmektedir (Öntürk, Karacabey & Özbar, 2019; Yu ve ark., 2019).

3.4. Spor ve Siyaset İlişkisinde Toplum

Toplum, insanlardan oluşan ve belirli kurallar ile birbirine bağlı grupların davranışlarını içeren bir kavram olarak karşımıza çıkarken, kültür; bu davranışları açıklayan ve toplumlara özgü öğeleri içerisinde barındıran bir yapı olarak bilinmektedir. Spor kavramı ve kültürünün yapılan çalışmalarda aile ile birlikte şekillendiği görülmüştür. Bunun en önemli nedeni ise ailelerin çocukları daha küçük yaşlarda sportif aktivitelere yönlendirmesidir. Küçük yaşlarda spora olan ilgi, zaman içerisinde organize sportif aktivitelere katılımı güçlendiren bir etki göstermektedir (Strandbu ve ark., 2020). Bu durum ise toplum bilimcilerin ve siyasilerin üzerinde ciddiyle durduğu önemli bir özelliktir. Çünkü insanlar, küçük yaştan başlayan ve zamanla gelişen bu tarz grupsal hareketler ile birlikte geniş spektrumlu ve toplumsal etkiler yaratan davranışlar gösterebilmektedir. Kitlelerin grupsal hareketleri, onların topluca yönetilebilmesini kolaylaştırdığından, bu durum siyasilerin ilgisini sürekli bu tarz davranışlara çeken bir durum yaratmıştır (Ahmed & Memish, 2019). 1970'lere damgasını vuran şey sporun kitleleşmesi oldu: Futbol oynayanların sayısı 1980 lerde bir buçuk milyona ulaşmıştı. Diğer spor branşlarındaki rakamlar da azımsanacak düzeyde değildi. Burada önemli olan şey spor dallarının artması ve katılımın genişlemesiydi. Bu da tutum ve davranışlara olağanüstü bir yenilik getirmiştir. Bu heterojenlik çalışma biçimlerini, zamanlamayı, mekânları, tarzları ve sonuçları etkilemiştir. Seçimler ve

zevkler arasındaki duvarlar yıkılmış bireysel eğilimlerin önem kazanmış görüldüğü törel davranışlar öne çıkmıştır (Corbin ve ark.2006). Spor kültürü aynı zamanda cinsiyet ayrımını yok eden bir sistem ortaya çıkarmaktadır. Çünkü spor aktiviteleri cinsiyet ayrımı yapmaz ve bu durum katılımı daha fazla destekler. Aileden gelen bu destek zaman içerisinde babadan oğula, anneden kız çocuğuna geçen bir yapı oluşturur ve kültürel bir devamlılık sağlar. Dolayısıyla aileden alınan spor kültürü zaman içerisinde yabancı aileleri ve yabancı çocukları da birleştirerek yoluna devam eder (Strandbu ve ark., 2020).

Sportif katılım Olimpiyatlar gibi büyük organizasyonların oluşmasında ve devamlılığında etkili bir araç olarak görülebilir. Spor kültürünün oluşması bu etkinin sadece katılım odaklı değil, sportif performans olarak artışını da destekler. Dolayısıyla toplumsal hareketler içerisinde spor kültürünün yerini görmezden gelmek mümkün değildir. Sporun oluşturduğu bu örgütsel yapı aslında başlarda görünmeyen ancak zaman içerisinde görmezden gelinemeyen büyük bir etki oluşturmaktadır. Literatür incelendiğinde spor psikolojisi ve spor sosyolojisi alanlarının bilimsel anlamda bu etki üzerinde yıllarca çalıştığı ve alandaki yenilikleri desteklediği bilinen bir gerçektir (Wagstaff & Burton-Wylie, 2018). Söz konusu bu durum ülke yönetimindeki insanların politik davranışlarını ciddi ölçüde şekillendiren bir etki sunması bakımından önemlidir. Çünkü her politik aktör, ister istemez ülke yönetiminde toplumsal bir yönlendirme veya hedefe yönelik bir etki beklemektedir. İşte spor organizasyonları bunun için biçilmiş bir kaftan rolü üstlenebilir. Siyasi yöneticiler için küçük yaşlarda başlayan ve yıllar süren sportif hareketler, onların siyasi gücünü temsil edebilir ve kişisel ya da ülkesel anlamda çıkarımlarını destekleyen bir araç olarak kullanılabilir. Günümüzde sporun ve buna bağlı olan spor etkinliklerinin örgütsel yapısı incelendiğinde, devletlerin siyasal ve ekonomik örgütlenmesi ile paralellik gösterdiği görülmektedir. Zaten dünya üzerindeki sportif faaliyetlere bakıldığında aralarında farklılıklar olsa bile, ortak yanların bulunduğu ve benzer siyasi yapılar tarafından desteklendiği bilinmektedir (Yıldız, 2018). Toplum merkezli sportif hareketler aynı zamanda çok yönlü bir kamu niteliği de taşımaktadır. Çünkü bu tip organizasyonlar toplumun refahı ve ekonomik etkinlikleri üzerinde yapıcı etkiler gösterir ve kişisel hedeflerden, toplumsal hedeflere uzanan bir süreç başlatır. Dolayısıyla ülkeler açısından spor hareketlerini içeren hedeflerin artırılması ve desteklenmesi beklenmektedir. Bu durum hükümetlerin yıllık politika hedefleri içerisinde yer alır ve sürdürülmesi için çaba gösterilir (Balcı, Gök & Akoğlu, 2018). Aileden çocuklara yansıyan spor kültürünün oluşturduğu etki, yerel yönetimler tarafından beden eğitimi derslerine de yansıtılmaktadır. Siyasi aktörlerin planlamaları dahilinde yer alan bu durum, eğitim sistemlerinin geliştirilmesi, sportif derslerin desteklenmesi ve yeni programların oluşturulmasını içeren bir dizi önlem paketi olarak düşünülebilir. Bu tarz programların olumlu sonuçları zaman içerisinde ortaya çıkacağından, politik planlamalar için öncelikleri vardır ve öğretmen yetiştirilmesi konusunda hassasiyet gösterilmesine özen gösterilir (Namlı & Temel, 2019).

3.5. Spor ve Siyaset İlişkisinde Sosyal Medya

Teknolojik gelişmeler ve buna bağlı olarak ortaya çıkan hızlı iletişim araçları zaman içerisinde elektronik unsurların dijital unsurlara bağlanmasını sağlamıştır. Bu bağlanma internet adı verilen kablolu ve kablosuz iletişim ağı ile gerçekleşmiştir. Bu kanal, dünya üzerinde ciddi bir sosyal iletişim yapısı kurarak, iş, eğitim, ekonomi, sağlık ve spor konularında milletleri birleştirmiştir. Söz konusu kanal siyasal iletişimin de bir parçası olmuş ve geniş etkileri sebebiyle siyasetçilerin bu kanal üzerinden reklam ve propaganda yapabilmelerine olanak sağlamıştır (Darı, 2018). Teknoloji ve sosyal medyanın yaygınlığı, kamusal alanların ya da kurumların etkinleştirilmesi açısından oldukça yararlı bir kullanım alanı sunabilmektedir. Özellikle genç nüfusun bu teknolojiyi etkin bir şekilde kullanabilmesi, onların sosyal fenomenlere dönüşmesini sağlamıştır. Siyasi yapılar ise bu durumu kendi kamusal çalışmaları ile ilişkilendirebilmektedir. Bu fenomenler aracılığı ile konuşma toplulukları, iletişim eylemleri, stratejik konuşma ve paylaşım unsurlarını yönetebilmektedirler (Kruse ve ark., 2018).

Sosyal medya kullanımı özellikle Avrupa Birliği içerisinde diğer medya unsurları tarafından etkin bir şekilde kullanılmış ve siyasi otoritelerin bu gücü ciddi oranda yayması ile birlikte yönetsel karışıklıklar yaratmıştır. Dolayısıyla sosyal medya barındırdığı bu etkin toplumsal güç ile birlikte, politik unsurlara hem olumlu hem de olumsuz bir etki bırakabilmektedir. Örneğin 2014 yılında politikacıların sosyal medyayı ustaca kullanarak Avrupa Parlamentosundaki sandalyelerini bu güç ile birlikte sayısal olarak arttırdığı görülmüştür (De Wilde, Rasch & Bossetta, 2022). Bir diğer örnek ise Amerika Birleşik Devletleri Başkanlık seçimlerinde yaşanmıştır. Söz konusu seçimler öncesinde ve sonrasında başkan adaylarının sosyal medya üzerinden ciddi seçim çalışmaları yaptığı görülmüştür. Bu çalışmalar radyo ve televizyon gibi iletişim unsurlarını da harekete geçirmiş ve çeşitli yönlendirmeler yapılmıştır. Hatta sosyal medya ve televizyon haber kanalları gibi kuruluşların birbirini yalanladığı haberler ortaya çıkmıştır (Hannan, 2018). Amerika Birleşik Devletleri Başkanlık seçimi sırasında sosyal medya kullanımı oranının incelendiği bir çalışmada, katılımcıların çeşitli sosyal medya araçları ile birlikte adaylarını sürekli olarak takip ettikleri raporlanmıştır. Bu durum aslında sosyal medyanın siyaset üzerindeki gücünü göstermesi açısından önemlidir. Aynı zamanda araştırma, insanların bu platformlar üzerindeki davranışlarını inceleyerek raporlamıştır. Söz konusu rapora göre, politika ve sosyal medya ciddi oranda birbirine paralel hareket etmektedir ve gelecekte politik hareketleri yine sosyal medya ve iletişim araçları belirleyecektir. Çünkü teknoloji odaklı medya kitlesel bir davranışa dönüşmek adına önemlidir (Guess ve ark., 2019). Politikacıların sosyal medyayı kullanmak istemelerinin en önemli nedeni işte bu kitlesel etkidir. Seçim zamanlarında veya projelerinin açıklanmasında sosyal medyayı oldukça etkin kullanırlar ve toplumlara ulaşabilmek adına bunu yararlı bir araç olarak görürler. Sosyal medya onlar için popülerlik oluşturabilir ve açıklamalarını güçlendirebilir. Ancak bu noktada ideolojik popülaritenin artış göstermesi siyasiler için bir güç zehirlenmesi yaratabilir. Dolayısıyla sosyal medya ve teknolojik unsurlar toplumları yönetmek için kullanılabilir ancak demokratik özelliklerinden koparılmalıdır. Bu nedenle politik unsurlar bu doğrultuda hareket etmeli ve medya üzerinden gelebilecek olumlu ya da olumsuz tepkilere karşı demokratik bir duruş sergilemelidir (Khosravini, 2018).

3.6. Spor ve Siyaset İlişkisinde Sağlık

Spor örgütlerinin oluşturulmasındaki en temel amaç, birinci olarak toplum sağlığını yönetmektir. Bu amaç, zihinsel ve fiziksel sağlığı korumak ve devamını sağlamak adına devamlılık yaratmak üzerinedir. Devamlılık, zaman içerisinde performans odaklı girişimleri de desteklemekte ve spor öğelerini "performans" ve "rekreatif" olarak iki gruba ayırmaktadır (Wagstaff & Burton-Wylie, 2018). Birleşmiş Milletler Genel Kurulunun 2012 yılında nüfusların kaliteli sağlık hizmetlerine erişimini sağlayan kararın kabul edilmesinden günümüze sağlık ve spor unsurları içerisinde politikanın ciddi etkileri olmuştur. Bu konuda Dünya Sağlık Örgütü'nün açıklamaları ve sağlık hizmetlerinin yaygınlaştırılması konusunda yapılan atılımlar, politik kurumların bu konulardaki projelerinin artmasına neden olmuştur. Siyasi otoritelerin, bağlı buldukları toplum ile ilgili sağlık ve spor merkezli atılımları, onlara politik adımlarında güç sağlamış ve bu sayede diğer ülkeler ile rekabetlerini artırmıştır (Harris, 2019). Sağlık ve spor ilişkisi birçok politikacı tarafından gündemde tutulmuş bir olgudur. Kamu politikaları haline getirilen bu ilişki, zaman içerisinde ülkeler penceresinden çıkarak, global bir sürdürülebilir politika haline getirilmeye çalışılmıştır. Söz konusu etki, ilerleyen süreçte bir tür sosyo-ekonomik etkiye dönüşmüş ve sağlık hedefli spor tesislerinin yapılmasına önayak olmuştur. Bu nedenle altyapı çalışmaları hızlandırılmış ve politika hedefleri ile projeleri içerisinde siyasi unsurlar tarafından eklenmiştir (Charway & Houlihan, 2020).

Sağlıklı bir toplum yaratmanın önemi, toplum içerisinde fiziksel uygunluğu yüksek kesimlerin oluşturulması ve erken ölümlerin önlenmesi olarak görülebilir. Bu nedenle tıbbi tesislerin yapılması ile

birlikte sportif tesislerinde yaygınlaştırılması ve spor organizasyonlarının artırılması gerekli görülebilir. Spor destekli sağlık hizmetleri aynı zamanda obezite gibi küresel bir sağlık sorununun da azaltılmasında yardımcı olacağı için, spor ve sağlık ilişkisi politikacıların gündeminden hiçbir zaman çıkmamıştır (Lange, 2021). Spor ve sağlık ilişkisi yapılandırılırken, politik anlamda bazı kriterler esas alınmalıdır. Bu kriterler sportif öğelerin performans ve rekreatif yönlerinin değerlendirilmesi ve ayrıştırılmasıdır. Söz konusu ayırım, sporun fiziksel ve zihinsel gelişim gibi yararlı unsurları ile sakatlık, tükenmişlik veya aşırı fiziksel aktiviteye bağlı birtakım zararlı noktalara dikkat edilmesi ile ortaya çıkmaktadır (Malm, Jakobsson & Isaksson, 2019). Günümüzde devlet politikaları olarak sağlık ve spor sistemi genel olarak “herkes için spor” kavramı üzerinden yürümektedir. Bu kavram, topluma fiziksel aktiviteyi teşvik etmek amacıyla ortaya atılan bir strateji olarak siyasi hayata yön vermiştir. Politikacılar, herkes için spor algısı ile birlikte teşvik, reklam ve tesis projelerini yürütmüş ve gençlerin enerjilerini ve boş zamanlarını bu sayede kontrol altında tutabilmiştir. Birçok ülkenin anayasasında geçen ve devlet görevi olarak nitelendirilen bu durum, sağlıklı toplumlar yetiştirmek ve bunu korumak amacını taşımıştır (Król, 2020).

3.7. Soğuk Savaş ve Spora Olan Siyasi Etkileri

Spor küresel bir etki yaratan toplumsal bir olaydır. Bu durum sporun dünya üzerindeki bazı kriz ortamlarından etkilenmesine neden olabilmektedir. Bunun en önemli kanıtı ise savaşlardır. Dünya üzerinde iki adet soğuk savaş dönemi yaşanmıştır ve o günlerden bugüne sıcak çatışmalar devam etmektedir. Savaşlar öncesinde kurulan kulüplerin, savaş sonrası her zaman varlıklarını ve etkinliklerini devam ettirmeye çalıştıkları görülmüştür. Aynı zamanda savaş arası dönemler fiziksel aktivite ve spor kültürü açısından büyüme dönemleri olarak görülmektedir. Savaş dönemlerinde birçok spor branşı, askerleri fiziksel olarak güçlendirmek ve savaşa hazır tutmak üzere denenmiş ve başarılı sonuçlar alınmıştır. Bunlara örnek olarak atletizm, boks ve kayak verilebilir (Drozdek-Małolepsza & Małolepszy, 2021). 2022 yılı başında başlayarak Rusya ve Ukrayna arasında süregelen savaş sonucunda yaklaşık 7,5 milyon çocuk eğitim, spor ve sağlık unsurlarından yoksun kalarak sıkıntı yaşamak zorunda kaldı. Spor ve eğitim tesislerinin yok edilmesi sonucu bu tip hizmetler aksadı ve durdu. Savaş uzadığı sürece bu tarz zorlukların zaman içerisinde artacağı şimdiden politik unsurlar tarafından dünyaya iletildi (Júnior ve ark., 2022). Sporun bağlı bulunduğu coğrafyadan dışarıya taşın ve diğer coğrafyaları etkileyen bir yapısının olması, onun uluslararası ilişkiler içerisindeki etkinliğini daima korumuştur. Bu etkiler sporun ciddi bir politik güç olduğunu gösteren en önemli unsurlardır. Dolayısıyla spor olgusu artık ekonomik, siyasi ve askeri güç olmanın ötesinde ülkeler arasında ciddi bir yaptırım ve caydırma özelliği kazanmıştır (Polishchuk & Olishchevska, 2022).

Rusya ve Ukrayna çatışmasının ardından alınan yaptırımlar içerisinde sportif yaptırımların da olması bunun en önemli göstergeleridir. Hem spor karşılaşmaları hem de sporcuların açıklamaları bu tarz yaptırımları oldukça sert bir noktaya getirmiştir. Spor ve spor otoritelerinin tarafsızlığının sorgulandığı bir sonuca doğru ilerleyen bu yaptırım kararları; Uluslararası Olimpiyat Komitesi ve FIFA gibi kuruluşların tarafsızlık ilkelerinin sonuçlarını etkilemiştir. Çünkü sporda “siyasi tarafsızlık” gibi durumlar önemli görülmektedir. Ticari çıkarların bu tip kararlar alınmasında etkili olup olmadığı bu tür zamanlarda sıkça gündeme gelmektedir. Ancak burada barışçıl amaçların etkin olması ve sporun birleştirici özelliğinin korunması gerekmektedir. Nitekim spor, dünyayı daha iyi bir hale getirmek için önemli bir toplumsal araçtır. Dolayısıyla spor, çatışma olsun ya da olmasın tıpkı daha önceden olduğu gibi birleştirici olmalıdır ve etik evrensel ilkelere uymalıdır (Harper, 2022). Yapılan yaptırımların hükümetlerin kararları neticesinde sporcuları cezalandırmak amacı taşımadığı ve Rusya’ya karşı bir tür önlem olduğu sürekli yazıldı ve sporun bu savaşı bitirmek ve barışı yeniden sağlamak için önemli bir araç olduğu dış basına sürekli yansıtıldı. Dünya çapında tüm iş dünyası, uluslararası kuruluşlar ve sektörlerin Rusya’ya karşı yaptığı yatırımlar sonucu böyle bir karar alındığı her haber kanalında

vurgulandı (Huber, 2022). Dolayısıyla basına yansıyan ifadelerde, yapılan yaptırımların barış atmosferini sabote etmek amaçlı olduğu gösterilmektedir.

Rusya ve Belarus'un yaptırımla karşılaştığı sportif organizasyonlar sırasıyla aşağıda verilmiştir (Al Jazeera, 2022):

- FIFA ve UEFA, Rus milli takımlarını ve kulüplerini "bir sonraki duyuruya kadar" müsabakalardan men etti.
- Uluslararası Olimpiyat Komitesi, spor federasyonlarını ve organizatörlerini Rus ve Belaruslu sporcuları ve yetkilileri uluslararası etkinliklerden dışlamaya çağırdı.
- Uluslararası Paralimpik Komitesi (IPC), Rus ve Belaruslu sporcuları Pekin'deki Kış Paralimpik Oyunları'ndan men etti.
- Ukraynalı Elina Svitolina , bir Rus atletle yarışmayı reddeden ilk tenisçi oldu - Salı günü Monterrey'de Rus Anastasia Potapova ile karşılaşacaktı. Eski dünya üç numarası, Rusya veya Belarus'tan rakiplerle karşılaşmayacağını söyledi.
- 25 Eylül'de yapılması planlanan Rusya Grand Prix'si, dünya şampiyonu Max Verstappen'i savunduktan bir gün sonra iptal edildi ve dört kez şampiyon Sebastian Vettel, yarışta sürüşe karşı olduklarını kamuoyuna ilan etti. ABD Formula 1 takımı Haas, Barselona'daki sezon öncesi testlerinin son gününde isim sponsoru Uralkali'nin Rus renklerini kullanmamaya karar verdi.
- Uluslararası Buz Hokeyi Federasyonu (IIHF), tüm Rus ve Belarus milli takımlarını ve kulüplerini bir sonraki duyuruya kadar müsabakalarından askıya aldı. Ayrıca, Rusya'yı 2023 gençler dünya şampiyonasının ev sahipliği haklarından da çıkardı.
- Uluslararası Judo Federasyonu (IJF), Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin'i onursal başkan olarak askıya aldı.
- Ukraynalı eskrimciler, Rusya ile karşılaşmamak için Kahire'deki dünya şampiyonasından çekildi.
- Rugby'nin dünya yönetim organı, Rusya ve Beyaz Rusya'yı "bir sonraki duyuruya kadar" tüm uluslararası ragbi müsabakalarından men etti.
- Badminton Dünya Federasyonu (BWF), Rusya ve Beyaz Rusya'daki tüm onaylanmış turnuvaları iptal ederek, "ikinci bir duyuruya kadar" gelecekteki turnuvalara ev sahipliği yapmalarını yasakladı ve bayraklarının ve marşlarının tüm turnuvalarından yasaklanmasını emretti.
- Yüzmenin küresel yönetim organı FINA, Kazan'da (23-28 Ağustos) gerçekleşecek olan Dünya Gençler Yüzme Şampiyonası'nı iptal etti.
- Uluslararası Binicilik Federasyonu (FEI) yönetim kurulu, tüm uluslararası yarışmaların Rusya ve Beyaz Rusya'dan kaldırılması çağrısında bulundu.
- Dünya Curling Federasyonu, Rusya Federasyonu'nun Dünya Şampiyonalarından katılımlarını kaldırma sürecini başlattı.

Olimpiyat tarihine bakıldığında 1896 Atina Modern Olimpiyat Oyunları ile birlikte aslında sporun siyasi yönünün başladığı öngörülmektedir. Araştırmacılar bu tarihten itibaren devletler tarafından siyasi çıkarların yönlendirilmesi uğruna bu tarz mega etkinliklerin kullanıldığını ifade etmektedir. Aynı zamanda olimpiyatlar ve benzeri oyunlar, düzenleyen ya da katılan ülkeye bir tür toplumsal ve kültürel miras bırakmaktadır. Bu miras ise ülkenin sosyo-kültürel yüzünü oluşturması açısından önemlidir ve siyasi otoritelerce her zaman desteklenir (Girx, 2013). Spor aynı zamanda bir centilmenlik yarışıdır ve fair-play olgusuna hizmet eder. Spor, kazanmak kadar kaybetmenin de önemli olduğu, saygı duymayı ve ölçülü davranış göstermeyi sağlayan bir araçtır. Bu nedenle sporda kazanma hırsı ve duygusu ölçülü olmalıdır. Nitekim günümüzde spor başka nedenlerden ötürü ticari ve siyasi beklentilerin içerisinde

yer almak zorunda kalmış ve bu tarz ahlaki ve etik değerler geri plana itilmiştir (Balçıkınlı & Bekir, 2021).

Siyasetin spor ile birleşmesi literatürde “çoğulculuk teorisi (Plüralizm)” olarak adlandırılmıştır. Bu teoriye göre, uluslararası güçler, merkezileşmiş bütünsel sistemler ve çok sayıdaki alt sistemler arasında dengesizce dağılan bir yapı oluşturmaktadır. Bu yapının siyasiler açısından kullanılmasının en önemli etkisi diplomatik girişimlerin sonuçlanmadığı durumlardır. Nitekim diplomatik girişimler durma noktasına geldiğinde siyasi otoriteler ikinci bir diplomatik araç olarak sporu kullanırlar (Doğu & Sunay, 2010). Dünya siyasetinin demokratik unsurlar üzerine inşa edildiği günümüz siyasi haritasında demokratikleşme amaçlı girişimler her zaman destekçi bulmaktadır. Özellikle müzakereci tutumlar ülkelerin siyasi rollerini belirleyen en önemli unsurlardan biridir. Dolayısıyla dünya siyasetinde spor kavramı müzakereci veya diplomatik bir yol olarak görülmektedir. Bu nedenle çoğulculuk teorisinde bahsedilen açıklamalar spor ve siyaset ilişkisinde etkin olmaktadır. Nitekim günümüzde spor artık diplomatik bir yönlendirme olarak kullanılmaktadır. Demokratikleşmenin aynı zamanda katılımcı bir yönü bulunmaktadır. Bu yön aslında demokrasinin ana temelini oluşturur. Katılım, müzakereyi gerektiren bir unsur olduğundan, çoğulcu demokrasinin güçlenmesini sağlar. Demokrasi içerisinde bu tarz yaklaşımlar güvenli görülmektedir. Siyasi otoritelerin bu tarz yaklaşımlar göstermesi aslında kurumsallaşmanın sürdürülebilir olmasının önünü açar ve politik unsurları güçlendirir (Asenbaum, 2021).

Spor ve siyaset ilişkisi bu bağlamda hem spor dünyasına hem de sporculara yansımış bulunmaktadır. Eski boksörlerden Muhammed Ali'nin ring dışındaki duruşu, otoritelere meydan okuma isteği ve cesareti bu tip sporcu hareketlerine bir örnekti. Spor ve siyaset ilişkisinin farklı yollarla buluştuğunu gösteren bu tip hareketler; futbol, basketbol, cimnastik ve atletizm gibi branşlara da yayılarak varlığını sürdürmüştür. Bunun en son örneği olan Ukrayna – Rusya savaşı ise sportif başarının insaniliğini ve politik ortamını sorgulamamıza yol açmıştır (Malik, 2021). Farklı otoritelerce düzenlenen sempozyumlarda “spor ve politika” olgusu tartışıldığında bu konuda çeşitli görüşler ortaya sunulmuştur. Bu görüşlerden bir tanesine göre spor, elit sporcu ortaya çıkartma amacı taşır. Bu durum ülkelerin kendi sporcularını seçkin sporcular olarak görmeleri sonucu diğer ülkeler ile rekabete girmesini doğurabilir. Nitekim Hindistan ve Pakistan arasında yıllardır süren bir sportif çatışma bulunmaktadır. Ekonomik olarak kazanç sağlayacak branşlar, siyasi otoriteler yüzünden sınırlandırılmaktadır. Yugoslavya’da başlayan kolektif spor hareketinin zaman içerisinde çatışmalardan etkilendiği ve yine sportif öğelere sınır getirildiği görülmektedir. Fransa’da 1960’larda kadın futbolu küçümsenirken, 2010 tarihinden itibaren kadın futbolunun yükselişe geçmesi ise yine siyasi kararlar sonucu oluşmuştur (Tandon, 2021). Spor ve siyaset ilişkisi aynı zamanda ırksal çekişmelere de yol açmıştır. Amerikan tarihçiler tarafından olimpiyat oyunlarında yaşanan ırkçı girişimler örnek olarak verilmiş ve siyasetin spordan uzak tutulması gerektiği vurgulanmıştır. Yine Güney Afrika, A.B.D., Avustralya ve İrlanda gibi ülkelerde cinsiyetçi yaklaşımlar görülmüştür (Guttman, 2003). Siyasi otoritelerin spor öğelerini kullanmak istemeleri sadece sporcu ve spor olayı ile sınırlı kalmamıştır. Bu davranışlar spor tesislerine ve sportif karşılaşmalara da yansımıştır ve sadece bir bölgede değil, tarihin birçok zamanında ve bölgesinde kendisini göstermiştir. Örneğin dünya çapında spor stadyumları inşa etmek konusunda ciddi bir yarış yapılmıştır. Hatta bu konuda yetkili otoriteler birbiri ile yarışmış ve bölgelerinde stadyumların büyüklükleri konusunda birbirlerine gösterişlerde bulunmuşlardır. Bunların en güzel örneği ise Çin ve Afrika olmuştur. Benzer söylemler milliyetçi tutumlar ortaya çıkararak, halk üzerinde baskılar oluşturulmasına yol açmıştır. 1970’li yıllarda Çin hükümeti yüzlerce spor etkinliklerine katıldıklarına vurgu yaparak halka çağrıda bulunmuş ve tüm Çin halkının atlet ve aynı zamanda asker olduğunu söylemiştir (Hong & Xiaozheng, 2002). George Orwell’in 1945 yılında söylemiş olduğu “Spor bir Savaştır” söylemi ise bu tarz örnekleri destekler niteliktedir.

Özellikle o yıllarda sportif aktiviteler ve uluslararası spor unsurları oldukça rağbet görmüş ve savaşan toplulukların ateşleyici gücü olmuştur. Günümüzde 2008 yılında Pekin’de yapılan Olimpiyat oyunlarında oldukça belirginleşen ve halen devam eden siyasi söylemler, zamanla sporun siyasi yönünü yükseltmeyi başarmıştır. Söz konusu Pekin Olimpiyat Oyunları eğlenceli olmasının yanında siyasi protestolar ve çevre sorunları ile gündeme gelmiştir. Aynı zamanda yıllar sonra sporculara ve gönüllülere yapılan bazı siyasi ve milliyetçi uygulamalar zaman zaman medyada duyulmuştur. Özellikle Çin, bu oyunlar ile kendisini uluslararası arenada göstermek istemiş ve siyasi bir güç olarak kullanmıştır (Cha, 2008). Örneklerden de anlaşılacağı gibi spor olgusu zaman içerisinde doğasına aykırı da olsa politik bir ivme kazanmıştır. Spora politik bir mercekten bakmak, kimlerin spora erişimi olduğu ile alakalıdır. Çünkü spor; toplumlar arasında bir dengeleyici gibi görünse de aslında siyasi çatışmalar içerisinde kalan bir olguya dönüşmüştür. Literatürdeki örnekler bize spor kavramının kültürel, sosyal, ekonomik ve aynı zamanda da politik yollardan geçtiğini ve bu şekilde gelişim gösterdiğini vurgulamaktadır. Dolayısıyla spor ve siyaset ilişkisi aynı zamanda spor kavramının içerisinde yer alan bir durum olmuştur. Politik olarak kullanılmasının ana nedeni zaten siyasi otoritelerin kendilerine özgü kaynakları kullanmak istemesidir. Spor ise bu kaynaklar içerisinde sayılabilir. Çünkü sportif hareketler sosyal hareketleri yönetebilmektedir. Dolayısıyla spor ve politika gerek barış döneminde gerekse soğuk savaş döneminde siyasi unsurlar için önemli bir araç olarak kalacaktır diyebiliriz (Harris, 2016).

4. SONUÇ

Spor, toplumda barışı, birleştirmeyi ve güveni garanti eden bir olgudur. Özü gereği dengeleyici ve barıştırmacı olmalıdır. Fiziksel ve ruhsal iyileştirmelerinin yanında toplum huzuru ve görsel heyecanı da beraberinde getirmelidir. Bu noktadan hareket edildiğinde sporun topluma ciddi hizmetleri olduğunu görebiliriz. Ancak zaman içerisinde politik unsurların yükselişi ve egemenliğin artmasına bağlı olarak, sporun siyasi otoritelerin ciddi anlamda ellerini güçlendirecek bir araca dönüştüğünü görmekteyiz. Geçmişte sporun yaralayıcı ve ölümcül etkileri nedeniyle yasaklanmasını isteyen kesimler varken bile, siyasetçiler bu görüşlerin önüne geçmiş ve sporun barışçıl yanlarına vurgu yaparak, gündemde kalmasına uğraşmışlardır. Bunlardan en önemlisi ise ilk Amerikan Başkanlarından Theodore Roosevelt’tir. Spor, hayranlık uyandıran ve sadık takipçileri olan bir olgudur. Bu şekilde kalması, sporun ve sporunun korunması anlamında önemlidir. Karşılaşmaların barışçıl bir şekilde yapılması, güvenli mega etkinlikler planlanması ve spor adamlarının yetiştirilmesi temel amaç olmalıdır. Dolayısıyla sporun temellerinin korunması önemlidir.

Siyaset olgusunun spora entegre olması, sporun temellerinde birtakım bozulmalar meydana getirmiştir. Barışçıl ortamların zedelenmesi veya politik amaçlar lehine kullanılması, ister istemez sporun etik kodlarına leke sürebilmektedir. Politik hareket, toplumu birleştirme amacı taşıırken, sporcuyla korumalı ve sporun birleştirici etkisini ortaya koymalıdır. Dolayısıyla spor içerisinde siyaset sadece takımların ve sporcuların rakip tarzı hareketleri ile sınırlı kalmalıdır. Irkçılık tarzı görüşler, proaktif konuşmalar ve politik meselelerin spor olgusundan uzak kalması, onun özünü koruyacak ve temelini sağlamlaştıracaktır. Bu nedenle politik unsurların spor unsurlarına karşı herhangi bir nedenle baskı yapması veya taraf gösterilmesi, etik olmaz ve sporcuların karakterini zedeler. Aslında buradan şu sonuç çıkmaktadır; insanların hayatlarını sadece siyaset ile sınırlandırmamak gerekir. Dolayısıyla siyaset bilimi ve spor dahil diğer bilim dalları, görüş ayrılıkları olsa bile eylemsel durumlarda birbirinden ayrı hareket edebilmeli ve bir güçler ayrılığı oluşturabilmelidir. Spor kavramı evrensel dünya içerisinde önemlidir ve dünya barışı ile toplum refahına katkı sağlamalıdır. Politik amaçlardan uzak tutulan spor, zaman içerisinde daha farklı branşlarla ve yeni yetişen sporcularla birlikte dünya üzerinde fiziksel ve ruhsal sağlığı koruyan ve küresel olarak birleştirici rol oynayan ve vazgeçilmez bir kamu gücü olarak kendisini daha fazla gösterecektir.

Yazar Katkıları

Çalışmaya her iki yazarda eşit derecede katkı sağlamıştır.

Etik Beyan

Bu makalede dergi yazım kurallarına ve bilimsel araştırma ve yayın etiği kurallarına uyulmuştur. Makale ile ilgili doğabilecek her türlü ihlallerde sorumluluk yazara aittir.

Çıkar Çatışması

Yazar(lar) çalışma ve yayımlanması konularında herhangi bir çıkar çatışması belirtmemişlerdir.

KAYNAKÇA

Ahmed, Q. A., & Memish, Z. A. (2019). From the “Madding Crowd” to mass gatherings-religion, sport, culture and public health. *Travel Medicine and Infectious Disease*, 28, 91-97.

Al Jazeera (2022). Russia-Ukraine war: Which sporting bodies have banned Russia? <https://www.aljazeera.com/sports/2022/3/1/russia-ukraine-war-what-sports> (Erişim Tarihi: 09.04.2022).

Andrews, D. L., & Ritzer, G. (2018). Sport and prosumption. *Journal of Consumer Culture*, 18(2), 356-373.

Asenbaum H. (2021). Rethinking democratic innovations: A look through the kaleidoscope of democratic theory. *Political Studies Review*. 1(11), 1-13. <http://dx.doi.org/10.1177/14789299211052890>

Balcı, V., Gök Y., & Akoğlu, H. E. (2018). Türkiye'nin ulusal gençlik ve spor politikalarının, sürdürülebilirliğin sosyal boyutuyla incelenmesi. *Spor Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 9-22.

Balçkanlı, G. S., & Bekir, Ç. (2021). Türkiye fair play ödüllerinin formal ve informal fair play davranışları çerçevesinde incelenmesi. *SPORMETRE Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 19(3), 116-135. <http://dx.doi.org/10.33689/spormetre.872206>

Bargsted, M. A., & Maldonado, L. (2018). Party identification in an encapsulated party system: The case of postauthoritarian Chile. *Journal of Politics in Latin America*, 10(1), 29-68.

Bayar, M. (2018). Kültürün siyaset bilimi ve dış politikaya etkisi. *Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(66), 442-452.

Bingöl, H., & Polat, S. (2019). Sporun siyasi bir unsur olarak liderler tarafından kullanılması. *Bilge Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 5(2), 111-117.

Boyras, B. (2020). Machiavelli'nin insan doğası düşüncesinin siyaset kuramına etkisi. *Akdeniz İİBF Dergisi*, 20(1), 90-110. <http://dx.doi.org/10.25294/aiiibfd.734208>

Broch, T. B., & Skille, E. Å. (2019). Performing sport political legitimacy: A cultural sociology perspective on sport politics. *Sociology of Sport Journal*, 36(2), 171-178. <https://doi.org/10.1123/ssj.2017-0204>

Catsam, D. C. (2018). On race, sport, and politics in South Africa's past and present. *Safundi*, 19(2), 246-251. <https://doi.org/10.1080/17533171.2017.1409314>

Cha, V. D. (2009). A theory of sport and politics. *The International Journal of the History of Sport*, 26(11), 1581-1610. <https://doi.org/10.1080/09523360903132972>

Charway, D., & Houlihan, B. (2020). Country profile of Ghana: Sport, politics and nation-building. *International Journal of Sport Policy and Politics*, 12(3), 497-512. <https://doi.org/10.1080/19406940.2020.1775677>

Chatziagianni, E. (2018). Global sport governance: Globalizing the globalized. *Sport in Society*, 21(9), 1454-1482. <https://doi.org/10.1080/17430437.2017.1390566>

Corbin,, A., Courtine, J. J., Vigerollo, G., & Özen, S. (2006). *Bedenin tarihi*. İstanbul: Alfa Yayınları.

Darı, A. B. (2018). Sosyal medya ve siyaset: Türkiye'deki siyasi partilerin sosyal medya kullanımı. *Al Farabi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(1), 1-10.

De Wilde, P., Rasch, A., & Bossetta, M. (2022). Analyzing citizen engagement with European politics on social media. *Politics and Governance*, 10(1), 90-96. <https://doi.org/10.17645/pag.v10i1.5233>.

Doğu, G. A., & Sunay, H. (2010). Uluslararası ilişkiler ve spor. *SPORMETRE Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 8(3), 93-100.

Drozdek-Małolepsza, T., & Małolepszy, E. (2021). Chosen forms of participation in physical culture in the multinational Stanisławowski province in the period. *Physical Activity Review*, 9(2), 149-154. <https://doi.org/10.16926/par.2021.09.31>

Ersoy, R. (2018). Kültür, siyaset ve milli burjuvazi. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 9(16), 1547-1565. <https://doi.org/10.26466/opus.481760>

Gibson, H. J., Lamont, M., Kennelly, M., & Buning, R. J. (2018). Introduction to the special issue active sport tourism. *Journal of Sport & Tourism*, 22(2), 83-91. <https://doi.org/10.1080/14775085.2018.1466350>

Giulianotti, R., Itkonen, H., Nevala, A., & Salmikangas, A. K. (2019). Sport and civil society in the Nordic region. *Sport in Society*, 22(4), 540-554. <https://doi.org/10.1080/17430437.2017.1390906>

Grix, J. (2013). Sport politics and the Olympics. *Political Studies Review*, 11(1), 15-25. <https://doi.org/10.1111/1478-9302.12001>

Guess, A., Munger, K., Nagler, J., & Tucker, J. (2019). How accurate are survey responses on social media and politics?. *Political Communication*, 36(2), 241-258. <https://doi.org/10.1080/10584609.2018.1504840>

Guttman, A. (2003). Sport, politics and the engaged historian. *Journal of Contemporary History*, 38(3), 363-375.

Hannan, J. (2018). Trolling ourselves to death? Social media and post-truth politics. *European Journal of Communication*, 33(2), 214-226. <https://doi.org/10.1177/0267323118760323>

Harper T. (2022). War in Ukraine has ended sport's 'neutrality' myth. <https://www.theguardian.com/sport/2022/mar/09/war-in-ukraine-has-ended-sports-neutrality-myth> (Erişim Tarihi: 09.04.2022).

Harris, J. (2019, December). The politics of expanding healthcare access to the poor and informal sectors. In *Sociological Forum* 34(4), 818-837. <https://doi.org/10.1111/socf.12551>

Harris, K., & Adams, A. (2016). Power and discourse in the politics of evidence in sport for development. *Sport Management Review*, 19(2), 97-106. <https://doi.org/10.1016/j.smr.2015.05.001>

- Henry, I. P. (2022). Processes of political, cultural, and social fragmentation: Changes in the macro-environment of sport policy and management. *European Sport Management Quarterly*, 1980(2022), 1-21. <https://doi.org/10.1080/16184742.2022.2046122>
- Hong, F., & Xiaozheng, X. (2002). Communist China: Sport, politics and diplomacy. *The International Journal of the History of Sport*, 19(2-3), 319-342. <https://doi.org/10.1080/714001751>
- Huber M. F. (2022). The war in Ukraine is forcing sports federations to take a stand. <https://www.outsideonline.com/health/running/culture-running/ukraine-war-sports-bans/> (Erişim Tarihi: 09.04.2022).
- Júnior, J. G., de Amorim, L. M., Neto, M. L. R., Uchida, R. R., de Moura, A. T. M. S., & Lima, N. N. R. (2022). The impact of “the war that drags on” in Ukraine for the health of children and adolescents: Old problems in a new conflict?. *Child Abuse & Neglect*, 128(105602). 1-2. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2022.105602>
- Kabakçı, U., & İlhan, E. (2019). Siyaset ve futbol taraftarlığında motivasyon. *Middle Black Sea Journal of Communication Studies*, 4(1), 14-23.
- Khosravini, M. (2018). Social media techno-discursive design, affective communication and contemporary politics. *Fudan Journal of the Humanities and Social Sciences*, 11(4), 427-442. <https://doi.org/10.1007/s40647-018-0226-y>
- Król, U. (2020). Taxes as instruments of health-related sports policy in European countries. *Journal of Physical Education and Sport*, 20(2), 1038-1043. <https://doi.org/10.7752/jpes.2020.s2144>
- Kruse, L. M., Norris, D. R., & Flinchum, J. R. (2018). Social media as a public sphere? Politics on social media. *The Sociological Quarterly*, 59(1), 62-84. <http://dx.doi.org/10.1080/00380253.2017.1383143>
- Lange, K. W. (2021). Rudolf Virchow, poverty and global health: From “politics as medicine on a grand scale” to “health in all policies”. *Global Health Journal*, 5(3), 149-154. <https://doi.org/10.1016/j.glohj.2021.07.003>
- Le Galès, P. (2021). The rise of local politics: A global review. *Annual Review of Political Science*, 24, 345-363. <https://doi.org/10.1146/annurev-polisci-041719-102158>
- Liston, K., & Deighan, M. (2019). Whose ‘wee country’?: Identity politics and sport in Northern Ireland. *Identities*, 26(2), 203-221. <https://doi.org/10.1080/1070289X.2017.1392103>
- Malik K. (2021). We need to separate sport and politics. But also recognise that they’re inseparable. <https://www.theguardian.com/commentisfree/2021/jun/13/impossible-to-keep-politics-out-of-sport-just-as-it-should-be>. (Erişim Tarihi: 10.04.2022).
- Malm, C., Jakobsson, J., & Isaksson, A. (2019). Physical activity and sports—real health benefits: A review with insight into the public health of Sweden. *Sports*, 7(5), 127. <https://doi.org/10.3390/sports7050127>
- McInch, A., & Fleming, S. (2022). Sport policy formation and enactment in post-devolution Wales: 1999–2020. *International Journal of Sport Policy and Politics*, 14(2), 225-237. <https://doi.org/10.1080/19406940.2021.1996438>

- Molnar, G., & Whigham, S. (2021). Radical right populist politics in Hungary: Reinventing the Magyars through sport. *International Review for the Sociology of Sport*, 56(1), 133-148. <https://doi.org/10.1177/1012690219891656>
- Müller-Schoell, T. (2018). The diversity of national sport development institutions. *The International Journal of the History of Sport*, 35(9), 819-835. <https://doi.org/10.1080/09523367.2018.1534831>
- Namlı, A. K., & Temel, C. (2019). Beden eğitimi ve spor öğretmenliği lisans programının değerlendirilmesi ve program önerisi. *Milli Eğitim Dergisi*, 48(1), 321-351.
- Öntürk, Y., Karacabey, K., & Özbar, N. (2019). Günümüzde spor denilince ilk akla neden futbol gelir? Sorusu üzerine bir araştırma. *SPORMETRE Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 17(2), 1-12. <https://doi.org/10.33689/spormetre.533739>
- Özgün, C., & Uluçakar, M. (2020). Platon ile Fârâbî'nin devlet anlayışlarının günümüz siyaset perspektifinden karşılaştırılması. *International Journal of Economics Administrative and Social Sciences*, 3(1), 1-16.
- Polishchuk, K., & Olishevskaya, V. (2022). Sport as a meeting field of socio-political demands of the international community. *Actual Problems of International Relations*, 50(1), 14-22.
- Samuel-Azran, T., Galily, Y., Lavie-Dinur, A., & Karniel, Y. (2018). "Germany's victory over Brazil was like the Blitzkrieg": The sport-politics nexus in Israel during the 2014 World Cup. *Global Media Journal-German Edition*, 8(1). <https://doi.org/10.22032/dbt.35004>
- Sivrikaya, K., & Demir, A. (2019). Türkiye'de 2001 yılı ve sonrasında uygulanan spor ekonomisi politikalarına yönelik bir değerlendirme. *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, 10(23), 126-136.
- Stambulova, N. B., Ryba, T. V., & Henriksen, K. (2021). Career development and transitions of athletes: The international society of sport psychology position stand revisited. *International Journal of Sport and Exercise Psychology*, 19(4), 524-550. <https://doi.org/10.1080/1612197X.2020.1737836>
- Strandbu, Å., Bakken, A., & Stefansen, K. (2020). The continued importance of family sport culture for sport participation during the teenage years. *Sport, Education and Society*, 25(8), 931-945. <https://doi.org/10.1080/13573322.2019.1676221>
- Taştan, H. Ş. (2020). Spor ve siyaset etkileşiminin incelenmesi: Niğde ili örneği. *Gaziantep Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 5(4), 499-518. <https://doi.org/10.31680/gaunjss.764303>
- Tekin, Z., & Karakuş, K. (2018). Gelenekselden akıllı üretime spor endüstrisi 4.0. *Itobiad: Journal of the Human & Social Science Researches*, 7(3).
- Trimbur, L. (2019). Taking a knee, making a stand: Social justice, Trump America, and the politics of sport. *Quest*, 71(2), 252-265. <https://doi.org/10.1080/00336297.2018.1551806>
- Türkmen, A., & Eroğlu, Y. (2018). Türkiye'de spor yönetimi değerlendirmesi: Spor yöneticisi görüşleri. *Beden Eğitimi ve Spor Araştırmaları Dergisi*, 10(1), 49-61. <https://doi.org/10.30655/besad.2018.4>
- Uyar, Y. i & Sunay, H. (2009). Üniversite spor yöneticiliği eğitiminin Ankara ili spor kamuoyu tarafından algılanma düzeyleri üzerine bir araştırma. *Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 7(4), 141-149.

Wagstaff, C. R., & Burton-Wylie, S. (2018). Organisational culture in sport: A conceptual, definitional and methodological review. *Sport & Exercise Psychology Review*, 14(2), 32-52.

Yanardağ, U. (2020). Siyaset ve sosyal çalışma ilişkisini Türkiye için düşünmek. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 31(1), 261-278.

Yıldız, K. (2018). Yerel yönetimler ve kalkınma planları çerçevesinde spor hizmetleri. *Gaziantep Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 3(1), 64-80.

Yu, L., Newman, J., Xue, H., & Pu, H. (2019). The transition game: Toward a cultural economy of football in post-socialist China. *International Review for the Sociology of Sport*, 54(6), 711-737. <https://doi.org/10.1177/1012690217740114>

Makale Geliş : 14.09.2022

Makale Kabul : 20.12.2022

Açık Erişim Politikası

Bu eser Creative Commons Atıf-GayriTicari 4.0 Uluslararası Lisansı ile lisanslanmıştır. <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.tr>